

OBSAH

Seznam zkratk používaných v textu	13
ÚVOD	15
1. ALTERNATIVNÍ OPATŘENÍ: ÚČEL, PODSTATA, VÝHODY.	
RESTORATIVNÍ JUSTICE	19
1.1. Krize trestu odnětí svobody	19
1.2. Alternativy k uvěznění	21
1.3. Restorativní justice – nový přístup k trestnému činu a k jeho řešení	23
1.4. Probační služba jako nástroj alternativního sankcionování	27
1.5. Sekundární sankcionování	27
2. SYSTÉM ALTERNATIVNÍCH OPATŘENÍ	30
2.1. Kategorizace alternativních opatření	30
2.1.1. Alternativní tresty	31
2.1.2. Alternativy k potrestání	32
2.1.3. Procesní alternativní opatření	32
2.1.4. Výchovná opatření jako kategorie sui generis	32
2.2. Hodnocení systému alternativních opatření	33
2.3. Systém alternativních opatření de lege ferenda	37
3. ODKLON V TRESTNÍM ŘÍZENÍ	43
3.1. Obecná charakteristika	43
3.1.1. Základní vymezení odklonu	43
3.1.2. Kategorizace odklonu	45
3.1.2.1. Prostý odklon	45
3.1.2.2. Odklon spojený s výchovným působením	46
3.1.2.3. Odklon se společenskou intervencí	49
3.1.3. Odklon a zásada presumpce nevinny	49
3.1.4. Charakteristické znaky a účel odklonu	52
3.1.5. Odklon jako sankční opatření	53
3.1.6. Odklon v českém trestním právu	58
3.2. Podmíněné zastavení trestního stíhání	60
3.2.1. Podmínky aplikace	61

3.2.1.1. Okruh trestných činů umožňujících podmíněné zastavení trestního stíhání	61
3.2.1.2. Doznání obviněného	62
3.2.1.3. Souhlas obviněného s podmíněným zastavením trestního stíhání	65
3.2.1.4. Nahrazení škody	66
3.2.1.5. Kritéria pro posuzování podmíněného zastavení trestního stíhání jako dostačujícího způsobu vyřízení věci	69
3.2.2. Zkušební doba	71
3.2.3. Řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání	74
3.3. Narovnání	76
3.3.1. Podmínky aplikace	77
3.3.1.1. Okruh trestných činů umožňujících schválení narovnání	77
3.3.1.2. Prohlášení obviněného o spáchání stíhaného skutku	78
3.3.1.3. Náhrada škody	78
3.3.1.4. Složení částky pro obecně prospěšné účely	80
3.3.1.5. Souhlas se schválením narovnání	82
3.3.1.6. Kritéria pro posuzování narovnání jako dostačujícího způsobu vyřízení věci	85
3.3.2. Řízení o schválení narovnání	86
3.3.3. Účinky dosaženého narovnání v oblasti trestního práva hmotného, srovnání s německou právní úpravou	87
3.3.4. Zhodnocení současné české právní úpravy narovnání, možnosti de lege ferenda	92
3.4. Odklony uplatňované ve zkráceném přípravném řízení	93
3.4.1. Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání	94
3.4.1.1. Podmínky aplikace	94
3.4.1.2. Zkušební doba	97
3.4.2. Odložení věci po schválení narovnání	98
3.5. Odklony uplatňované v řízení ve věcech mladistvých	99
3.5.1. Obecné podmínky aplikace odklonů v řízení ve věcech mladistvých	100
3.5.1.1. Důvodnost podezření ze spáchání provinění	100
3.5.1.2. Připravenost mladistvého nést odpovědnost za svůj čin a vypořádat se s jeho příčinami a přičinit se o odstranění škodlivých následků	101

3.5.1.3. Závazek k chování omezujícím možnosti spáchání dalších provinění	102
3.5.2. Odstoupení od trestního stíhání	105
3.5.2.1. <i>Obligatorní podmínky odstoupení od trestního stíhání</i>	106
3.5.2.2. <i>Fakultativní podmínky pro odstoupení od trestního stíhání</i>	108
3.5.2.3. <i>Postavení poškozeného v řízení o odstoupení od trestního stíhání</i>	110
3.5.2.4. <i>Řízení o odstoupení od trestního stíhání</i>	112
3.5.3. Postavení zákonného zástupce při uplatňování odklonů v řízení ve věcech mladistvých	115
3.5.4. Hodnocení současné právní úpravy odklonů uplatňovaných v řízení ve věcech mladistvých, možnosti de lege ferenda	117
3.6. Slovenská právní úprava odklonů	119
3.6.1. Podmíněné zastavení trestního stíhání	120
3.6.1.1. <i>Podmínky aplikace</i>	120
3.6.1.2. <i>Zkušební doba</i>	124
3.6.1.3. <i>Řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání</i>	125
3.6.2. Podmíněné zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného	126
3.6.3. Smír	130
3.6.3.1. <i>Podmínky aplikace</i>	130
3.6.3.2. <i>Řízení o schválení smíru</i>	133
3.6.4. Závěrem ke slovenské právní úpravě odklonů v trestním řízení	134
3.7. Rakouská právní úprava odklonů v trestním řízení	135
3.7.1. Obecné podmínky pro odstoupení od trestního stíhání	135
3.7.1.1. <i>Dostatečné zjištění skutkového stavu</i>	136
3.7.1.2. <i>Nesplnění podmínek pro zastavení trestního stíhání podle § 190. až 192. StPO</i>	137
3.7.1.3. <i>Neexistence nutnosti ukládat trest pro odrazení obviněného a jiných osob od páchaní trestné činnosti ..</i>	139
3.7.1.4. <i>Příslušnost soudu</i>	140
3.7.1.5. <i>Stupeň viny obviněného</i>	141
3.7.1.6. <i>Nezpůsobení smrti</i>	142
3.7.2. Odstoupení od trestního stíhání po zaplacení peněžité částky	142

3.7.3. Odstoupení od trestního stíhání po provedení obecně prospěšných prací	145
3.7.4. Podmíněné odstoupení od trestního stíhání	148
3.7.5. Narovnání	151
3.7.6. Společná ustanovení k odstoupení od trestního stíhání ..	154
3.7.7. Rakouská úprava odklonů uplatňovaných v řízení proti mladistvým	158
3.7.8. Celkové srovnání s českou právní úpravou odklonů	160
4. PROBACE A JEJÍ PROJEVY V ČESKÉM TRESTNÍM PRÁVU	164
4.1. Obecná charakteristika a znaky probace	164
4.2. Probace v trestním zákoně z roku 1961.	166
4.3. Probační instituty v novém trestním zákoníku	167
4.4. Probace v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže	170
4.5. Souhrn probačních institutů podle českého trestního práva	174
4.6. Právní úprava dohledu podle trestního zákoníku	176
5. ALTERNATIVY K POTRESTÁNÍ	180
5.1. Upuštění od potrestání	181
5.1.1. Upuštění od potrestání podle § 46 odst. 1 tr. zák.	181
5.1.2. Upuštění od potrestání podle § 46 odst. 2 tr. zák.	185
5.1.3. Upuštění od potrestání podle § 47 odst. 1 tr. zák.	188
5.1.4. Upuštění od potrestání podle § 47 odst. 2 tr. zák.	189
5.2. Podmíněné upuštění od potrestání s dohledem	190
5.2.1. Podmínky aplikace	191
5.2.2. Povinnosti pachatele v průběhu zkušební doby	192
5.2.3. Přiměřená omezení a povinnosti	194
5.2.4. Průběh zkušební doby a rozhodování soudu	197
5.3. Alternativy k potrestání mladistvých pachatelů	199
5.3.1. Upuštění od uložení trestního opatření	199
5.3.2. Podmíněné upuštění od uložení trestního opatření	202
5.4. Slovenská právní úprava institutu upuštění od potrestání	203
5.5. Rakouská právní úprava alternativ k potrestání	206
6. PODMÍNĚNÉ ODSOUZENÍ	210
6.1. Právní povaha podmíněného odsouzení	210
6.2. Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody	213
6.2.1. Podmínky aplikace	213
6.2.1.1. Konkrétní výměra trestu odnětí svobody	213

6.2.1.2. Absence potřeby vykonat uložený trest odnětí svobody ..	216
6.2.2. Zkušební doba	218
6.2.2.1. Vedení řádného života	219
6.2.2.2. Další povinnosti podmíněně odsouzeného v průběhu zkušební doby	221
6.2.2.3. Výkon kontroly podmíněně odsouzeného v průběhu zkušební doby	222
6.2.3. Rozhodování soudu o splnění povinností podmíněně odsouzeného	223
6.3. Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody s dohledem ..	226
6.4. Slovenská právní úprava podmíněného odsouzení	229
6.4.1. Podmínky aplikace	229
6.4.2. Zkušební doba	231
6.5. Rakouská právní úprava podmíněného prominutí trestu	233
6.5.1. Podmíněné prominutí trestu odnětí svobody	234
6.5.2. Podmíněné prominutí peněžitého trestu	235
6.5.3. Podmíněné prominutí části trestu	236
6.5.4. Zkušební doba	239
6.5.5. Odvolání podmíněného prominutí trestu	242
7. PENĚŽITÝ TREST	245
7.1. Právní úprava peněžitého trestu podle trestního zákoníku	245
7.1.1. Podmínky aplikace	245
7.1.1.1. Ukládání peněžitého trestu podle § 67 odst. 1 tr. zák. ..	246
7.1.1.2. Ukládání peněžitého trestu podle § 67 odst. 2 písm. a) tr. zák.	248
7.1.1.3. Ukládání peněžitého trestu podle § 67 odst. 2 písm. b) tr. zák.	249
7.1.2. Výměra peněžitého trestu	249
7.1.3. Náhradní trest odnětí svobody	255
7.1.4. Zahlazení odsouzení	257
7.1.5. Výkon peněžitého trestu	258
7.2. Peněžitě opatření jako sankce ukládaná mladistvým pachatelům	262
7.2.1. Peněžitě opatření	262
7.2.2. Peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu	263
7.3. Slovenská právní úprava peněžitého trestu	265
7.4. Rakouská právní úprava peněžitého trestu	267
7.4.1. Podmínky ukládání a vyměrování peněžitého trestu	268

7.4.2. Náhradní trest odnětí svobody	271
7.4.3. Výkon peněžitého trestu	272
8. OBECNĚ PROSPĚŠNÉ PRÁCE	276
8.1. Trest obecně prospěšných prací v českém trestním právu	276
8.1.1. Podmínky ukládání trestu obecně prospěšných prací	277
8.1.1.1. Okruh trestných činů, za něž lze trest obecně prospěšných prací uložit	277
8.1.1.2. Vztah k ostatním druhům trestů	278
8.1.1.3. Omezení opětovného ukládání	279
8.1.1.4. Stanovisko pachatele k uložení trestu	280
8.1.1.5. Zdravotní stav pachatele a možnosti uložení trestu	282
8.1.2. Výměra a obsah trestu obecně prospěšných prací	284
8.1.3. Povinnosti odsouzeného	287
8.1.4. Přeměna trestu obecně prospěšných prací	288
8.1.4.1. Důvody přeměny	288
8.1.4.2. Přepočítání obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody	289
8.1.4.3. Výjimečné ponechání trestu obecně prospěšných prací v platnosti	293
8.1.4.4. Způsob rozhodování o přeměně trestu obecně prospěšných prací	294
8.1.5. Výkon trestu obecně prospěšných prací	295
8.1.5.1. Nařízení výkonu trestu	295
8.1.5.2. Projednání podmínek výkonu trestu	297
8.1.5.3. Kontrola výkonu trestu	298
8.1.5.4. Odložení a přerušování trestu, upuštění od výkonu trestu	299
8.1.6. Obecně prospěšné práce jako trestní opatření ukládané mladistvým	300
8.2. Slovenská právní úprava trestu povinné práce	302
8.2.1. Podmínky ukládání trestu povinné práce	302
8.2.2. Výměra a obsah trestu povinné práce, přeměna trestu povinné práce na trest odnětí svobody	305
9. DOMÁCÍ VĚZENÍ	308
9.1. Trest domácího vězení v české právní úpravě	309
9.1.1. Podmínky pro uložení domácího vězení	309

9.1.1.1. Okruh trestných činů, za něž lze trest domácího vězení ukládat	310
9.1.1.2. Povaha a závažnost činu, osoba a poměry pachatele ...	310
9.1.1.3. Písemný slib pachatele	311
9.1.2. Výměra trestu, povinnosti pachatele	315
9.1.2.1. Obydlí	315
9.1.2.2. Doba, v níž je odsouzený povinen zdržovat se v určeném obydlí	316
9.1.2.3. Další povinnosti odsouzeného	321
9.1.3. Náhradní trest odnětí svobody	322
9.1.4. Náležitosti rozhodnutí o uložení trestu domácího vězení	324
9.1.5. Výkon domácího vězení	325
9.1.5.1. Nařízení výkonu trestu domácího vězení	325
9.1.5.2. Kontrola výkonu trestu domácího vězení	326
9.1.5.3. Odklad, přerušeni a upuštění od výkonu trestu domácího vězení, změna trestu domácího vězení	330
9.2. Slovenská právní úprava trestu domácího vězení	332
9.2.1. Podmínky pro uloženi trestu domácího vězení	332
9.2.2. Obsah trestu domácího vězení	334
9.2.3. Přeměna domácího vězení na trest odnětí svobody	335
9.2.4. Výkon trestu domácího vězení	336
10. VÝCHOVNÁ OPATŘENÍ PODLE ZÁKONA O SOUDNICTVÍ VE VĚCECH MLÁDEŽE	338
10.1. Obecná charakteristika výchovných opatření	339
10.2. Jednotlivé druhy výchovných opatření	341
10.2.1. Dohled probačního úředníka	341
10.2.2. Probační program	342
10.2.3. Výchovné povinnosti	345
10.2.4. Výchovná omezení	348
10.2.5. Napomenutí s výstrahou	350
11. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY	352
11.1. Právní úprava činnosti Probační a mediační služby	353
11.1.1. Probace a mediace	353
11.1.2. Kompetence Probační a mediační služby	354
11.1.3. Výkon kompetencí Probační a mediační služby	357
11.2. Metody činnosti Probační a mediační služby	359

11.2.1. Kontrola během zkušební doby	359
11.2.2. Zajištění výkonu trestu obecně prospěšných prací	362
11.2.3. Zajištění výkonu trestu domácího vězení	365
11.2.4. Příprava zprávy před rozhodnutím (soudní pomoc)	367
11.2.5. Zajištění výkonu dohledu	372
11.2.5.1. Základní metody provádění dohledu	373
11.2.5.2. Probační plán dohledu	375
11.2.5.3. Individuální pomoc odsouzenému	377
11.2.5.4. Kontrolní složka dohledu	378
11.2.5.5. Opatřování informací	379
11.2.6. Výkon mediační činnosti	381
12. ANALÝZA STATISTICKÝCH ÚDAJŮ O VYUŽÍVÁNÍ ALTERNATIVNÍCH OPATŘENÍ	385
12.1. Aplikace alternativních opatření v praxi od roku 1995.	385
12.1.1. Vývoj právní úpravy	385
12.1.2. Aplikace hmotněprávních alternativních opatření	386
12.1.2.1. Období 1995–2001	388
12.1.2.2. Období 2002–2009	389
12.1.3. Aplikace odklonů v trestním řízení	392
12.1.3.1. Podmíněné zastavení trestního stíhání	394
12.1.3.2. Narovnání	395
12.1.4. Shrnutí a prognóza	396
12.2. Aplikace alternativních opatření u vybraných trestných činů	398
13. SHRUTÍ A NÁVRHY DE LEGE FERENDA	402
PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY	407
Summary	415